



In memoriam

**ВЕЛИБОР БЕРКО САВИЋ
(1930-2011)**

После краће и тешке болести у Ваљеву је 15. априла 2011. године преминуо Велибор Берко Савић, дипломирани правник, публициста и историчар, аутор бројних вредних књига о познатим личностима ваљевског краја и сарадник нашег часописа.

Рођен је, 9. октобра 1930. године, у приградском насељу Градац, крај Ваљева, од оца Божидара, трговца и мајке Даринке (дев. Росић из Забрдице код Ваљева), домаћице. Пошто је рано остао без оца одрастао је уз самохрану мајку и старијег брата Бошка. Основну школу и гимназију завршио је у Ваљеву, а дипломирао на Правном факултету Универзитета у Београду.

Шездесетих година прошлог века почео је радити у органима среске и општинске управе у Ваљеву. Потом је радио у Среском јавном правобранилаштву (1961-1969), бавио адвокатуром (1969-1976), а затим био председник Општинског суда у Ваљеву (1977-1980) и предавао Грађанско право на Вишој економско-правној школи „Прота Матеја Ненадовић“ у Ваљеву (1980-1992). Након тога отишао у пензију и наставио да живи и ради у месту рођења.

Поред рада у струци бавио се друштвеним радом, књижевношћу, политичком публицистиком и истраживањем завичајне прошлости и културе Србије. Био је страстан и упоран истраживач, велики ентузијаста и плодан писац. Основна област његових интересовања и ангажовања била је национална и културна историја Србије и завичајна прошлост. Да би све озбиљно и студиозно бавио тим истраживањима трагао је и прикупио мноштво занимљивих докумената: писама, аката, указа, реферата, пресуда, критика, осврта, запажања, есеја, сећања, сведочења

итд. Како, пре нешто више од годину дана, написа књижевни критичар Остоја Миша Продановић: „Његова 'поетика' заснивала се на 'копању' по архивима, и склапању својих зиданица од тог материјала расутог по кутијама и полицама, архивима, библиотекама, музејима, збиркама, галеријама, легатима и задужбинама”.

Објавио је двадесетак вредних књига. Ево наслова и година издања оних у које смо имали увид: „Љубомир П. Ненадовић – живот и писма“, (1982); „Прота Матеја Ненадовић – акта и писма“ (1984); „Карађорђе – документи“ – I, II и III том (1988); „Војвода Живојин Р. Мишић – споменица“ (1989); „Карађорђевићи“ (1990); „Споменица и столетници Љубомиру П. Ненадовићу“ (заједно са Љубисавом Андрићем) (1995); „Милован Ђ. Глишић – споменица о 150-годишњици рођења“ (1997); „Десанка Максимовић – споменица о стогодишњици рођења“ (1998); „Песници Десанки – поводом стогодишњице рођења“ (1998); „Манастир Лелић“ (1999); „Савременици о Карађорђу“ (2000); „Суноврат“ (драма из живота војводе Мишића, 2000); „Синови војводе Мишића“ (2001); „Солунци на ломачи“ (2002); „Ненадовићи“ (2004); „Ненадовића кула у Ваљеву“ (2005); „Кула у пламену – историјска драма“ (2006); „Војвода Петар Николајевић Молер“, 2006; „Чича Илија Станојевић“ (2010) и друге. Рецензенти неких од његових књига били су и познати академици: Радован Самарџић, Драгољуб Живојиновић, Андреј Митровић и други.

Објавио је више десетина расправа и чланка, најчешће са темама из историје ваљевског краја, по разним листовима, часописима и сличним публикацијама. Написао је две приче, неколико песама, есеја и афоризама. Био је и оштар и вешт полемичар, па је радо улазио и у расправе посредством средстава јавног информисања. Припремио је за штампу мемоаре „Мојих осам деценија“, Павла Ђурића, земљорадника и старог ратника из Забрдице (2001).

Берко Савић је истраживао по фондовима и збиркама Међуопштинског историјског архива Ваљево и радо користио његову стручну литературу. Своја сазнања објављивао је и по у завичајним листовима и часописима, а пре свих листу „Напред“, „Гласнику“ Историјског архива и Ревизи „Колубара“. У „Гласнику“ је објавио ове радове: „Последњи дани Милована Глишића“ (2-3),

„Школа у Рибници – најстарија у срезу Колубарском“ (19), „Вук и Јаков Ненадовић“ (22), „Наполеон и Велика Србија“ (30), „Сињорење Ваљевског округа“ (33) и „Главни списак утвари свију цркви у Окружију ваљевском за 1860. годину“ (38).

Још као студент основао је фудбалски клуб „Градац“ у коме је годинама и играо. Основао је туристичко друштво „Градац“, које је својевремено било веома ангажовано око уређења тог дела града и око организације излета, изложби и слично. На његову иницијативу основана је интересна заједница за одмор и рекреацију грађана Ваљева, а био је и председник њеног извршног одбора. У оквиру активности те заједнице, подигнута је бетонска брана на Градцу, коју грађани назвали *Беркова брана*. Био је и задужбинар. У свом родном Градцу, у Ужичкој улици, подигао је јавну чесму од црвеног косјерићког пешчара, посветивши је својој мајци-хероју и назвавши је „Дарина чесма“.

Захваљујући његовој иницијативи, вишегодишњем труду и залагању, у Градцу је подигнут споменик књижевнику Миловану Ђ. Глишићу, рад вајара Миодрага Живковића, као и отворен спомен-дом „Милован Глишић“, у коме је годинама организовао „Глишићева посела“. И вокално-инструментални састав „Ваљевци“ је његово дело. Био је члан Удружења књижевника Србије (по позиву) и Друштва историчара Ваљева.

Добитник је Септембарске награде" града Ваљева (1969), Вукове награде (1988), Годишње награде Општине Ваљево (2004). Његово дело „Карађорђевићи“, објављено поводом 200-годишњице Првог српског устанка, редакција ваљевског недељника „Напред“, у свом традиционалном избору, прогласила је за културни догађај 2004. године. Добио је и Орден светог Николаја свесрпског.

Последње признање које је добио била је Повеља за животно дело Удружења књижевника Србије. У одлуци о том признању, уз чињеницу да је по струци правник и да се бавио пословима из тог домена, још је речено: „Као историчар, и поготово историчар књижевности, остварио је импресиван опус. Објавио је низ изузетних монографија и студија о Карађорђу, проти Матији, војводи Живојину Мишићу, Миловану Ђ. Глишићу, Десанки Максимовић и Чичи Илији Станојевићу... Велибор Берко Савић је из

реда оних прегалаца који својим истрајним и вишеструко пожртвованим радом најчешће 'о свом руху и круху' у нашој култури обављају послове које нису постигле да остваре читаве институције”.

Дана, 23. октобра 1961. године, склопио је брак са Љиљаном – Лилом Лазић, економистом из Ваљева, од оца Драгана и мајке Олге, која води порекло из старе и добро познате породице Радована Лазића, познатог трговца, оснивача Ваљевске штедионице, једног од успешнијих председника Ваљевске општине и задужбичара. Имају кћи Јелену Ицић, рођену 1965. године у Ваљеву, која се бави писањем поезије и сликарством.

Сахрањен је 16. априла 2011. године на Грачанском гробљу у Ваљеву уз присуство многобројних сродника, пријатеља и познаника.

Милорад Радојчић